כרבי מכלל דרבנן אסרי מ"ט מהרה יבנה בית המקדש ובעינן כהן הראוי לעבודה וליכא הכא אפשר דמספר ועייל אי הכי שתוי יין נמי אפשר דגני פורתא ועייל [א]כדרמי בר אבא דאמר רמי בר אבא [א]דרך מיל ושינה כל שהוא מפיגין את היין לאו מי איתמר עלה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה [ב]לא שנו אלא כששתה שיעור רביעית אבל שתה יותר מרביעית כל שכן שדרך מטרידתו ושינה משכרתו רב אשי אמר [ג]שתויי יין דמחלי עבודה גזרו בהו רבנן [ד]פרועי ראש דלא מחלי עבודה לא גזרו בהו רבנן מיתיבי [ו]ואלו שהן במיתה [ה]שתויי יין [ו]ופרועי ראש בשלמא שתויי יין בהדיא כתיב בהו [1]יין ושכר אל [ז]תשת אלא פרועי ראש מנלן דכתיב [2]וראשם לא יגלחו ופרע לא ישלחו וכתיב בתריה ויין לא ישתו כל כהן בבאם אל החצר הפנימית ואיתקש פרועי ראש לשתויי יין מה שתויי יין במיתה אף פרועי ראש במיתה ומינה אי מה שתויי יין דמחלי עבודה אף פרועי ראש דמחלי עבודה [ח](לא כי איתקוש למיתה הוא דאיתקוש אבל לאחולי עבודה לא איתקוש) א"ל רבינא לרב אשי הא מקמי דאתא יחזקאל מאן אמרה א"ל וליטעמיך הא דאמר רב חסדא [י]דבר זה מתורת משה לא למדנו ומדברי קבלה למדנו [3]כל בן נכר ערל לב וערל בשר לא יבוא אל מקדשי (לשרתני) הא מקמי דאתא יחזקאל מאן אמרה אלא גמרא גמיר לה [כ]ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא הכא נמי גמרא גמיר לה ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא [ל](כי גמירי הלכה למיתה לאחולי עבודה לא גמירי): כל הכתוב במגילת תענית דלא למיספד לפניו אסור לאחריו מותר: תנו רבנן [מ]אלין יומיא דלא להתענאה בהון ומקצתהון דלא למיספד בהון מריש ירחא דניסן ועד תמניא ביה איתוקם תמידא דלא למיספד בהון מתמניא ביה עד סוף מועדא איתותב [נ]חגא דשבועיא דלא למיספד בהון אמר מר מריש ירחא דניסן עד תמניא ביה איתוקם תמידא דלא למיספד למה לי מריש ירחא לימא מתרי בניסן ור"ח גופיה יו"ט הוא ואסור אמר רב לא נצרכה אלא לאסור יום שלפניו ושלפניו נמי תיפוק ליה דהוה ליה יום שלפני ראש חדש ר"ח דאורייתא הוא ודאוריית' לא בעי חיזוק דתניא [ס]הימים האלה הכתובין במגילת תענית לפניהם ולאחריהם אסורין שבתות וימים טובים הן אסורין לפניהן ולאחריהן מותרין ומה הפרש בין זה לזה הללו דברי תורה [ע]ודברי תורה אין צריכין חיזוק הללו דברי סופרים [פ]ודברי סופרים צריכין חיזוק אמר מר מתמניא ביה עד סוף מועדא איתותב חגא דשבועיא דלא למיספד למה לי עד סוף מועד לימא עד המועד ומועד גופיה יום טוב הוא ואסור אמר רב פפא כדאמר רב לא נצרכא

אלא

מכלל דרבנן אסרי. פי' מכלל דרבנן אסרי לשתות יין משום דשמא יבנה ביהמ"ק ובעינן כהן ראוי לעבוד וליכא ומשני אפשר דמספר ועייל: **בעינן** כהנים הראויים לעבודה וליכא. וא"ת והא בלא יין נמי אסורין בעבודה דטמאי מתים נינהו וצריכין הזאה ג' [וז'] ואמאי אסרי להו יין וי"ל דמ"מ מותרין בעבודת צבור דטומאה הותרה בצבור: **פרועי** ראש דלא מחלי עבודה. פי' (ה) דלא כתיב בסמוך ולהבדיל וגו': (דבר תורה): **דבר** זה מתורת משה לא למדנו. וא"ת נילף מק"ו ומה בעל מום שמותר באכילת קדשים כדדרשינן במסכת קדושין פרק האיש מקדש (דף נג.) וכל מנחת מחבת וכל מרחשת לכהנים יהיה איש כאחיו ואפ"ה בעל מום אסור לעבוד עבודה ערל שאסור באכילת קדשים דדרשינן פרק הערל (יבמות דף ע.) בג"ש תושב ושכיר מפסח דערל אסור בו אינו דין שאסור לעבודה וי"ל דחלל יוכיח שאינו אוכל בקדשים ואפ"ה כשר לעבודה וכדאמר פרק האומר (קדושין דף סו:) מדכתיב ברך ה' חילו ופועל ידיו תרצה דמשמע אפילו [חולין שבו] הוא רוצה בעבודתו אי נמי מבעל מום לא מצי יליף דאיכא למיפרך מה לבעל מום שכן עשו בו קריבין כמקריבים שכל הקריבין פסולים (ו) שהם בעלי מומים כמו המקריב תאמר בערל שלא עשה בו קריבין כמקריבין דמה ערלות שייך בבהמה: **שתויי** יין דמחללי עבודה. פי' דכתיב יין ושכר אל תשת וגו' ולהבדיל בין הקודש ובין (ק) החול: **מריש** ירחא דניסן ועד תמניא (דהא) [ביה] איתוקם תמידא. פי' כדמפרש במגילת תענית [פ"א] (ר) שהיו הבייתוסים אומרים שיחיד מתנדב תמיד משום דכתיב תעשה את הכבש אחד תעשה בבקר תעשה משמע יחיד והדרי להו את קרבני לחמי לאשי תשמרו להקריב לשון רבים:

הלכו

כרבי הא רבנן מיסר אסרי. אפילו שלא בזמן ביאה: **ומשני מאי טעמא כו' והכא כו'.** מאי טעמא תירוצא הוא כלומר לטעמא מאי גזור רבנן ביין שמא יבנה כו' אבל גבי פרועי ראש לא גזרו דאפשר דמסתפר מיד והדר עייל לבית המקדש לעבודה: **דרך מיל ושינה כל שהוא כו' ושינה משכרתו.** והאי סיומי איכא בהך מילתא: **שתויי יין דמחלי עבודה.** דכתיב יין ושכר אל תשת (א) וסמיך ליה ולהבדיל בין הקדש ובין החול בין עבודה קדושה למחוללת דאי עבד עבודה שתוי יין חילל: **פרועי ראש.** דלא כתיב ביה חלל דלא נראה חילול: **ואלו שבמיתה.** בידי שמים במסכת סנהדרין באלו הן הנשרפין (דף פג.): **שתויי יין.** במיתה דכתיב יין ושכר אל תשת בבואכם אל אהל מועד ולא תמותו דהיינו מיתה בידי שמים מדלא כתיב יומת. ואמר בשלמא כו': ה"ג **ומינה מה שתויי יין מחלי עבודה אף פרועי ראש מחלי עבודה.** קשיא לא גרס: **כי גמירי הלכה למיתה.** לאחולי עבודה לא גמירי: **מחלי עבודה.** חולין היא כל עבודתו שעבד: **אף פרועי ראש.** עבודתם מחוללת דלכל מילי איתקוש ותיובתא דרב אשי דאמר פרועי ראש לא מחלי עבודה: **דרב חסדא.** (א) בפרק שני דזבחים וקא בעי התם כהן ערל שמתו אחיו מחמת מילה מהו ואמר רב חסדא כו' ערל לב וערל בשר: **הלכתא גמירי לה.** מסיני: (ב) **מריש ירחא דניסן עד תמניא ביה.** דכל שמונה ימים נשאו ונתנו בדבר עד שנצחו את הצדוקין ועשו אותם יום טוב ודבר זה מפורש במנחות בפרק רבי ישמעאל ובמגילת תענית המצויה אצלנו: **דלא להתענאה בהון.** שכולן אסורין בתענית ומקצתהון שיש בהן קצת חמורין כ"כ שבהספד נמי אסורין: (ג) **איתוקם תמידא ואיתותב חגא דשבועיא.** בעניינים רבים חלקו בייתוסין עם חכמים ומפורשין במנחות ובמגילת תענית [פ"א] וה"ג התם בפ' ר' ישמעאל [סה.] ת"ר אלין יומיא דלא להתענאה בהון ומקצתהון דלא למיספד בהון מריש ירחא דניסן עד תמניא ביה איתוקם תמידא דלא למיספד ומתמניא ביה עד סוף מועדא איתותב חגא דשבועיא דלא (ג) למיספד: **מריש ירחא דניסן ועד תמניא ביה איתוקם תמידא דלא למיספד.** שהיו הצדוקים אומרים יחיד מתנדב ומביא תמיד מאי דרוש את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים (ס) מאי אהדרו להו את קרבני לחמי לאשי תשמרו להקריב(א) לשון רבים הוא שיהו כולן באין מתרומת הלשכה: **מתמניא ביה כו' עד דלא למיספד.** שהיו בייתוסים אומרים עצרת אחר השבת הוא שהעומר מתחיל אחד בשבת שנאמר וספרתם לכם ממחרת השבת(ס) ניטפל להן רבן יוחנן בן זכאי וא"ל שוטים מניין לכם ולא היה אדם שהחזירו דבר חוץ מזקן אחד שהיה מפטפט כנגדו ואמר משה רבינו אוהב ישראל היה ויודע שעצרת יום אחד הוא עמד ותיקנה אחר שבת כדי שיהיו מתענגים שני ימים וכו' ולחו אותן והלכו להן בייתוסים מכח הפסוקין על כרחן וחזרו בהן (ע"כ הג'): **איתוקם תמידא דלא למיספד** גרסינן. ולא גרסינן להתענאה כדמוכח בסמוך דקתני לא נצרכה אלא לאסור את שלפניו. ואי גרסינן להתענאה א"כ היינו רבי יוסי דאמר לפניו אסור והא ליכא למימר דרבי יוסי היא דקא פריך כמאן כרבי יוסי בתמיהה מכלל דרבנן פסיקא ליה: **עד סוף מועדא.** פסח: **חגא דשבועיא דלא למיספד.** במגילת תענית [פ"א] מפרש מאי איתוקם: **ור"ח יו"ט הוא.** דכתיב קרא עלי מועד(ג) והוי ראש חודש אב (ד) בההיא מסכתא לקמן (דף כט.):

לאסור

עין משפט נר מצוה

ל א ב מיי' פ"א מהל' ביאת מקדש הלכה ה ופ"ד מהלכות תפלה הל' יז סמג לאוין ס טוש"ע א"ח סימן קכח סעיף ל:
לא ג מיי' פ"א מהל' ביאת מקדש הלכה א סמג שם:
לב ד מיי' שם הל' [טו] יד:
לג ה מיי' שם הלכה א:
לד ו מיי' שם הלכה [טו] יד:

◆

מוסף רש"י

שתויי יין דמחלי עבודה. דכתיב יין ושכר וגו' וסמיך ולהבדיל בין הקדש ובין החול, משמע בין עבודה קדושה לעבודה מחוללת, גזרו בהו רבנן. בזמן הזה משום מהרה יבנה (סנהדרין כב:). **ואלו הן שבמיתה שתויי יין.** שתויי יין דבמיתה לא שמעינן לה אלא הן מכלל לאו, דכתיב יין ושכר אל תשת ולא תמותו, הא אם תשתו בבואכם אל אהל מועד תמותו (שבועות לו:). **ופרועי ראש.** שמגדלו, פרועי ראש שעברו עליהם יותר משלשים יום שלא גלחו ראשם (סנהדרין פג:). **הא מקמי דאתא יחזקאל.** ואקשינהו, מאן אמרה. פירוש מהיכא נפקא לן פרועי ראש במיתה (שם כב:). **דבר זה.** דכהן ערל פסול לעבודה (שם). **כל בן נכר ערל לב.** כהן מומר לעבודת כוכבים שהוא ערל לב ונתנכרו מעשיו לאביו שבשמים (סנהדרין פד: ובעי"ז שם כב: ויומא עא:). שנתנכרו מעשיו מחמת ערלת לבו שהוא ערל לב רשע (זבחים יח:). **וערל בשר.** שמתו אחיו מחמת מילה (יומא שם וסנהדרין שם ושם וזבחים שם) ולא רצו למולו שירא שלא ימות גם הוא כאחיו (חו"ה ה.). **לא יבא אל מקדשי.** והיינו אזהרה מדברי קבלה בעלמא ולא לקי עלה (סנהדרין פד.). **מאן אמרה.** מאין למדו דבר זה, ששנינו בפרק שני דזבחים (טו:) שהכהן ערל עבודתו פסולה (יומא עא.). **דלא להתענאה בהון.** אבל למספד שרי (מנחות סה.). **ומקצתהון דלא למיספד בהון.** איכא למימרי טובי הוי דאפילו למספד אסירי (שם). **איתוקם תמידא.** הוקם התמיד על משפטו (שם). **עד סוף מועדא.** פסח (שם). **איתותב חגא דשבועיא.** נתיישב על דינו, שבאותן ימים נצחו חכמים את הבייתוסים (שם). **ודברי תורה אין צריכין חיזוק.** לאסור לפניו ולאחריו, אבל ימי מגילת תענית דרבנן וצריכין חיזוק כי היכי דלא ליתי להתענות ביו"ט עצמו (ר"ה יט.).

◆

רבינו חננאל

ואמאי לא גזרו בפרע כמו שגזרו ביין, אמר רב אשי שתויי יין דמחללי עבודה גזרו בהו רבנן, פרע ראש דלא מחללי עבודה לא גזרו בהו רבנן. מיתיבי אלו שבמיתה שתויי יין ופרועי ראש כו'. ואסיקנא דאתקיש פרועי ראש לשתויי יין במיתה, ומינה מה שתויי יין מחלי עבודה אף פרועי ראש מחלי עבודה. ושקלו וטרו, ואמרינן האי [עד] דלא אתא יחזקאל וכתב ופרע לא ישלחו, וכתיב בתריה ויין לא ישתו כל כהן בבאם אל וגו', דגמרינן מינייהו דאתקיש [פרועי ראשן] לשתויי יין מנא הוינא ידעי דפרועי ראש במיתה. ואסיקנא גמרא הוא גמירי לה דפרועי ראש איתקש לשתויי יין, ואתא יחזקאל ואסמכא אקראי, וכי גמרא גמרי לה דפרועי ראש במיתה אבל לאחולי עבודה לא גמירי גמרא. **מתני', כל הכתוב במגילת תענית די לא למיספד כו'. תנו רבנן אילין יומיא די לא להתענאה בהון ומקצתהון כו'. אמר מר מריש ירחא דניסן עד תמניא ביה אתוקם תמידא די לא להתענאה**[א]. ואקשינן אמאי לא תני מתרי בניסן, דהא ראש חדש גופה לא איצטריך. ושני רב לאסור [יום] כ"ט באדר [שהוא יום שלפניו] שלפניו, והניא ימים הכתובים במגילת תענית לפניהם ולאחריהם אסור, ואי משום ראש חדש דאורייתא איסוריה ואין דברי תורה צריכין חיזוק. וכן אקשי' אסיפא, דקתני מתמניא ביה ועד סוף מועדא איתותב חגא דשבועייא דילא למספד, לימא עד המועד, ומועד גופיה יום טוב הוא ולא צריך.

מסורת הש"ס

א) [עירובין סד: סנהדרין כב:], ב) עירובין סד: סנהדרין כב:, ג) סנהדרין שם [פג. שבועות ט:], ד) [צ"ל אל תשת אתה ובניך ולא תמותו], ה) [כל זה ליתא בסנהדרין אלא מסיק שם קשיא ע"ש ותוספות שם] [וגם רש"א מוחק כל זה וגרס דמחלי עבודה קשיא], ו) יומא עא: מו"ק ה. סנהדרין כב: פג: זבחים יח: כב:, ז) [כל אלו מוחק הרש"ל כסנהדרין כב:], ח) [מנחות סה. ע"ש גירסת הספרים ובתוס' ד"ה מריש], ט) [נתיישב על דינו שבאותן ימים נצחו חכמים את הבייתוסים רש"י שם במנחות], י) ר"ה יט., כ) [יבמות פה:], ל) [שם], מ) [ויקרא י], נ) כי' רש"י במנחות להתענאה, ס) [במדבר כח], ע) [שם], פ) [ויקרא כג], צ) [לאיכה א], ק) [במסקנא דגמ' וזבחים יח. אצטריך ולהבדיל בין הקודש לדרשה אחרינא ושתויי יין דמחלי עבודה יליף התם מג"ש דחוקה חוקה ממחוסר בגדים וקג"ש], ר) [וכ"ה בגמרא מנחות סה. להדיא].

◆

תורה אור השלם

1. יַיִן וְשֵׁכָר אַל תֵּשְׁתְּ אַתָּה וּבָנֶיךָ אִתָּךְ בְּבֹאֲכֶם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְלֹא תָמֻתוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם: ויקרא י ט

2. וְרֹאשָׁם לֹא יְגַלֵּחוּ וּפֶרַע לֹא יְשַׁלֵּחוּ כָּסוֹם יִכְסְמוּ אֶת רָאשֵׁיהֶם: וְיַיִן לֹא יִשְׁתּוּ כָּל כֹּהֵן בְּבוֹאָם אֶל הֶחָצֵר הַפְּנִימִית: יחזקאל מד כ-כא

3. כֹּה אָמַר אֲדֹנָי אֱלֹהִים כָּל בֶּן נֵכָר עֶרֶל לֵב וְעֶרֶל בָּשָׂר לֹא יָבוֹא אֶל מִקְדָּשִׁי לְכָל בֶּן נֵכָר אֲשֶׁר בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: יחזקאל מד ט

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דרב חסדא בזבחים פרק שני דקא בעי התם: (ב) ד"ה מריש ירחא כו' נ"ל אחר ד"ה דלא להתענאה כו': (ג) ד"ה איתוקם תמידא כו' וד"ה מריש ירחא כו' וד"ה מתמניא כו' עד על כרחן וחזרו בהן הד"א ואח"כ מה"ד ה"ג איתוקם תמידא וכו' אלא לאסור את יום שלפניו: (ד) ד"ה ולאו חגא כו' והוי ר"ח אב כדאיתא בההיא מסכת: (ה) תוספות ד"ה פרועי כו' פי' דבר תורה דלא כתיב: (ו) ד"ה דבר כו' כשהן בעלי מומין:

◆

גליון הש"ס

גמרא ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא. עיין יומא דף לא ע"ב וברש"י שם ד"ה מיתיבי:

◆

רבינו גרשום

מכלל דרבנן אסרי. בזמן הזה ביין, וניחא דפרוע ראש בזמן הזה נמי אסור. תריץ מ"ט אסרי רבנן בזמה"ז מהרה יבנה ביהמ"ק וכו', אבל פרוע ראש לא אסרי. **כש"כ ששינה משכרתו.** ולהכי אסרי בשתויי יין דאי אפשר בתקנה, אבל פרוע ראש דאפשר בתקנה לא אסרי. **רב אשי אמר.** להכי אסרי רבנן שתויי יין בזמה"ז, הואיל דחמור דהרי מחלל עבודה, דאמרינן התם במס' זבחים. כתיב בשתויי יין חוקה, דכתיב יין ושכר אל תשת וגו', וכתיב בבגדי כהונה חוקה דכתיב (וחבשת) [וחגרת אתם] אבנט אהרן ובניו וגו'. מה בגדי כהונה [כ]שאינו לובשן ועובד מחל עבודה, כדאמרינן בגדיהם עליהם כהונתם עליהם אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם [אף שתויי יין מחל עבודתן]. **אף פרועי ראש מחלי עבודה.** וכי היכי דאסרי רבנן שתויי יין בזמה"ז הכי [נמי] ליסרו פרועי ראש. **ותריצן,** הא דדייקת מינה לא כלום הוא, דא"כ הוא עד דלא אתי יחזקאל מאן אמרה. **בן נכר ערל לב.** זה כהן משומד, בן שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים. **ערל בשר.** כהן שמתו אחיו מחמת מילה. **הכא נמי.** פרועי ראש מחלי עבודה גמרא גמירי לה, ואמאי לא אסרי רבנן פרועי ראש כבשתויי יין. **תריצן,** כי גמירי מה שתויי יין במיתה וכו', לאחולי עבודה לא גמירי. כלומר, לא דייקינן האי ומינה. אלא לעולם פרועי ראש לא מחלי עבודה, להכי לא אסרי רבנן בזמה"ז אע"ג דאסרי בשתויי יין. ה"ג. **מריש ירחא דניסן עד תמניא ביה איתוקם תמידא דלא למיספד.** שהיו אומרים מניין מתנדב יחיד תמיד, שהיו דורשין את הכבש אחד תעשה שהוא לשון יחיד, וחכמים היו אומרים אינו אלא מתרומת הלשכה, שהרי כתיב ביה לאשי, דמשמע שבא ממקום ששאר קרבנות באין, דהיינו מתרומת הלשכה. ומריש ירחא דניסן עד תמניא ביה נשאו ונתנו בדבר, והודו מניין לחכמים. **איתותב חגא דשבועייא דלא למספד.** שהיו מינין אומרין אין עצרת בא אלא [באחד] בשבת, שהיו דורשין ממחרת השבת תספרו חמשים, כלומר לאחר שבת בראשית הוי עצרת. וחכ"א כתיב חמשים יום, דמשמע בכל יום שבא חמשים יום קובע עצרת, וכתיב שבע שבתות תמימות תהיינה, דכשמע תמימות ממש מאחד בשבת לאחד בשבת, כאן שחל עצרת באמצע שבת הויין חמשים יום בלא שבע שבתות תמימות מאחד בשבת לאחד בשבת, (כאן שחל עצרת באחד בשבת). **לא נצרכא לאסור שלפניו.** להכי קאמר לא נצרכא לאסור שלפניו. להכי קאמר דריש ירחא הוי יו"ט. לאסור כ"ט דאדר בתענית ובהספד. דאי משום מרעד לא הוי אסור. דדברי תורה אין צריכין חיזוק.

[א] גי' רש"י כמו שכתב הגי' לפני התוס' במנחות סה ע"ב.